

просторіччя тощо; 7) використання ігрових і проблемних напрямків пізнавальної діяльності підлітків для самостійного пізнання реального світу; 8) засвоєння нових знань з історії та літератури шляхом ознайомлення з точками зору та оцінками історичних та літературних постатей, влучними народними висловами; 9) уведення в практику навчання авторських понятійних допоміжних словників.

Як бачимо, одним із шляхів підвищення ефективності вивчення літератури на пропедевтичній ланці є збагачення активного словника молодших підлітків, тому чинні програми й підручники, на наш погляд, мають бути забезпечені методичними апаратами, що ґрунтуються на елементах словникової роботи.

Література

1. Бацевич С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. – 344 с.
2. Бичко А., Бичко І. Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенціального дослідження. – Дрогобич, 1997. – 118 с.
3. Квіт С. Основи герменевтики // Кур’єр Кривбасу. – 1998. – № 101. – С.139-153.
4. Почепцов Г. Теория коммуникации. – М.: “Рефл-бук”, К.: “Ваклер”, 2003. – 656 с.
5. Хуторской А. Современная дидактика: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2002. – 544с.

Т.Г.Трофанова

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

В статтє рассматриваются актуальные аспекты повышения уровня здоровья учащихся, овладения ими навыками и умениями здорового образа жизни.

In the article look at actual aspects increase level of health for children and have owning habits and skill of health life.

Сучасний етап розвитку Української держави характеризується істотними соціальними змінами. Конституцією України визнано життя і здоров’я людини одними із найвищих цінностей.

Аналіз законодавчих документів про освіту, досліджень у галузі соціології, педагогіки, психології, медицини підтверджують, що в сучасних умовах іде спрямований процес створення системи охорони здоров'я школярів, забезпечення їх здорового способу життя, профілактики від залежності наркотичних речовин, попередження захворюваності на СНІД.

Проблема формування здорового способу життя займає важливе місце в наукових дослідженнях. Вони розроблялись з точки зору філософії та соціології (П.П.Бобринський, О.М.Кудрявцева, Ю.П.Лисицин, Л.Я.Рубіна, Є.М.Савельєва, Л.П.Сущенко та ін.), психології (В.К.Вілюкас, Г.І.Петровська, Д.І.Узгадзо), медицини (М.М.Амосов, В.І.Войтенко, Г.Л.Глуханова, І.А.Теребкова та ін.), біології (Г.П.Брехман, С.В.Шмалей та ін.), гігієни (А.В.Ляхович, А.В.Мартиненко, А.Д.Степанов та ін.).

Становлення світогляду і ціннісних орієнтацій особистості в учнівської молоді щодо формування здорового способу життя теоретично і практично розробляли вітчизняні учені-педагоги А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський.

Особливий інтерес, науково-практичну значимість мають дослідження з означеної проблеми останніх років вітчизняних науковців: Т.Є.Бойченко, Г.П.Голобородько, С.Г.Кириленко, В.П.Зайцева, В.М.Оржеховської, О.Д.Пилипенка, Н.І.Зелінської, В.С.Язловецького та ін., однак у практику роботи навчальних закладів вони втілюються недостатньо.

Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить, що до найбільш актуальних і складних проблем формування в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я, оволодіння ними основами здорового способу життя, навичками безпечної для здоров'я поведінки, можна віднести теоретико-методологічні засади національного виховання; діяльність педагогічних кадрів, що спрямована на подолання негативних соціальних явищ в учнівському середовищі; організаційні форми соціально-виховного впливу на особистість у співпраці з сім'єю, іншими виховними інститутами.

Фахівці вважають, що формування здорового способу життя – це найдешевший і найефективніший шлях зміцнення здоров'я нації [3,168]. Медики констатують: сьогодні не можна говорити "здорова дитина". Вона "умовно здорова". Наприклад, за даними НАН України абсолютно здорових учнів початкових класів на сьогодні лише 5% (Л.І.Бардін, Б.В.Саргін, В.С.Язловецький). Тривожним є той факт, що за останні 3-4 роки знизилась, помолоділа вікова категорія дітей, що мають шкідливі звички тютюнопаління, вживають наркотики, алкоголь.

Проведений аналіз причин означеного соціального явища ми вбачаємо в тому, що тільки державних заходів недостатньо. Необхідне глибоке розуміння складної проблеми школою, сім'єю, громадськістю, забезпечення їх ґрунтовною науково-методичною технологією організації збереження здоров'я дітей, оволодіння ними навичками та уміннями здорового способу життя, починаючи з дошкільного та молодшого шкільного віку.

Аналіз дозволяє висловити припущення про причини недостатньої ефективності у виховній практиці щодо сформованості здорового способу життя учнівської молоді. Серед них, на нашу думку, є:

- соціально-економічна напруженість, втрата суспільних цінностей, невизначеність значної частини учнівської молоді щодо сенсу життя та відсутність упевненості в завтрашньому дні;
- недостатня розробка новітніх технологій щодо забезпечення сформованості здорового способу життя школярів, починаючи з дошкільного та молодшого шкільного віку;
- недотримання у формуванні здорового способу життя педагогічних принципів послідовності, системності, наступності;
- недостатня підготовка педагогічних кадрів в оволодінні ними ефективною методикою впливу на становлення та розвиток особистості, стан і спосіб життя школярів.

Дослідниками визначено чинники, що впливають на спосіб життя людини: рівень загальної культури людини, її

освіченість; матеріальні умови життя, статеві і вікові особливості; стан здоров'я; екологію; особливості професії та трудової діяльності; особливості сімейних відносин, сімейного виховання; навички людини, можливості задоволення біологічних і соціальних потреб.

При розгляді сутності здоров'я, здорового способу життя суттєву роль відіграє визначення оцінки його ефективності, яку слід пов'язувати перш за все із засобами педагогічної діяльності вихователя. За В.О.Сухомлинським, "турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя" [7,103].

Методом анкетування учнів –восьмикласників – цього складного підліткового віку ми виявили розуміння ними здорового способу життя, питань шкідливого впливу тютюнопаління, наркотиків, алкоголю на організм людини. Серед 60% опитаних (здебільшого дівчата) негативно відносяться до звичок, що породжують нездоровий спосіб життя. І все ж 70% з них палять і вживають спиртні напої. (Жоден учень не вказав на вживання наркотиків).

У половини юних респондентів виявлено суперечності:

- між усвідомленням необхідності розв'язувати проблеми способу життя і нерозумінням особистої ролі в цьому;
- між авторитетом учителів, батьків, друзів, вчинки яких стосовно власного здоров'я не завжди доцільні, і особистою позицією.

Результати вивчення причин існуючих суперечностей свідчать, що студенти, учителі загальноосвітніх закладів усвідомлюють вкрай важливу їх роль у виконанні соціального державного замовлення, однак його виконують в основному педагоги-ентузіасти.

Тому актуальною є потреба у глибокій теоретичній та методичній підготовці студентів до навчання кожного учня "науці здоров'я". А ще в боротьбі за здоров'я вихованців учитель сам має бути прикладом, підтверджувати свою власну позицію, переконання, світогляд.

Характеризуючи професійні риси педагога через його позицію, Л.В.Кондрашова серед професійно значимих якостей

виділяє провідну роль свободи дій і відповідальності педагога, що забезпечує можливість досягнення накреслених цілей і спроектованого результату власної педагогічної діяльності [2,23-24]. За її твердженням, узагальнені професійні знання, погляди, переконання, принципи і готовність діяти в практичних ситуаціях відповідно до них є основними структурними одиницями професійно-педагогічного світогляду [1,12].

Важливою умовою забезпечення результативності у формуванні здорового способу життя учнівської молоді є дотримання учителем таких основних принципів:

- принципу міждисциплінарного підходу, що вимагає точного визначення місця і ролі кожного предмета в загальній системі валеологічної освіти;
- принципу системності і безперервності, що реалізується за умови урахування ступенів навчання(початкової, базової, повної загальної середньої освіти);
- взаємного погодження змісту, форм і методів виховної оздоровчої роботи;
- логіки розвитку провідних ідей і понять, їх постійне вивчення і поглиблення;
- принципу врахування вікових особливостей дітей.

Учений-мислитель, педагог Я.А.Коменський вважав, що формуються в учнів тільки ті поняття, що доступні прийняттю в кожному віці.

У боротьбі за здоровий спосіб життя підростаючого покоління доцільно відновити таку затребувану сьогодні функцію школи як центру виховної роботи з учнями в мікрорайоні, за місцем їх проживання. У цій діяльності школа має всі необхідні засоби. Мова йде, зокрема, про використання можливостей громадськості – представників різних соціальних і професійних груп. Серед них – люди старшого покоління: ветерани війни, праці, громадські активісти. Не всі вони мають професійну підготовку, але володіють моральним впливом на молодь, залучаючи її до традицій народу, соціального досвіду.

Роль школи в системі керівництва виховним процесом за місцем проживання полягає також у посиленні педагогічної

взаємодії з діяльністю всіх інститутів виховання, забезпеченні педагогічної цілеспрямованості змісту, форм, методів формування і спрямування підростаючого покоління на здоровий спосіб життя.

Школі належить особлива роль у підготовці до спільної виховної діяльності учителів і широкої громадськості через систему практикумів, постійно діючих семінарів, педагогічний всеобуч, створення шкіл педагогічних знань для громадських вихователів, представників активу місцевого самоврядування, керівників дитячих об'єднань, позашкільних закладів, членів батьківських комітетів, комісій сприяння сім'ї і школі.

Підсумовуючи, можна ствердити, що організація навчально-виховної роботи щодо здорового способу життя учнівської молоді має бути спрямована на навчання учнів зберігати здоров'я шляхом зусиль самих вихованців, учителів, батьків, громадськості; валеологічних знань у міжпредметних зв'язках для всіх рівнів освіти.

У тісному зв'язку із становленням особистості вихованця необхідно розглядати і сучасні освітньо-виховні технології, які дозволять створити умови, щоб кожен учень не втратив упевненості в собі, в своїх діях; сформувати почуття відповідальності за власне здоров'я; виявити і усунути причини, які стримують процес розвитку особистості і призводять до нездорового способу життя.

Суттєве значення має методика організації формування здорового способу життя, підготовка для цього нової генерації учительських кадрів, впровадження наявного передового досвіду.

Література

1. Кондрашова Л.В. Морально - психологічна готовність студента до вчительської діяльності. – К.: Вища школа, 1987. – 53с.
2. Кондрашова Л.В. Формування професійних рис педагога в умовах вищої школи. Педагогіка вищої та середньої школи. Збірник наукових праць (гол. редактор – докт. пед. наук, проф. Буряк В.К.).- Кривий Ріг: КДПУ, 2005. -№11.- С. 18-29.

3. Національна доктрина розвитку освіти. Указ Президента 17 квітня 2002р. №371/2002. – Освіта України. - №33. – 23 квітня 2002р.
4. Омельченко С. Здоров'я та здоровий спосіб життя людини: погляди, думки, висновки // Рідна школа. –2005. -№7. –С.6-10.
5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Зінченко, О.М.Любарська та ін./ За заг. ред. О.М.Пехоти. – К.:А.С.К., 2002. – 255с.
6. Страшко С.В., Животовська Л.А. До питання формування свідомої мотивації на здоровий спосіб життя. Науково-методичний збірник. Випуск 28.-2002. –С.71-76.
7. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К.: Рад. школа, 1977. – 283с.
8. Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи (Кол. моногр.). За заг. ред. Г.В.Щокіна.
9. М.Ф. Головатого. –К.,200.-384с.

В.В.Почуєва

НАВЧАННЯ ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В ВИЩІЙ ШКОЛІ США

В статтє рассматриваетсѧ проблема обучения основам педагогического общения в высшей школе США как фактор профессионального становления будущего специалиста посредством обучения в группах интенсивного общения, создания лабораторий педагогического тренинга и педагогического наставничества.

The article deals with the problem of training in basics of pedagogical communication at USA higher colleges as a factor of professional development of the future specialist by means of training in intensive communication groups, creating laboratories of pedagogical guidance and pedagogical tutorship.